

Kijkwijzer Uitdrukkingsvaardigheid/Actief taalgebruik

Naam	geb. dat.....	Groep.....	datum observaties
-------------	---------------	------------	-------------------

Advies: plan meerdere kijkmomenten voordat je er een conclusie aan verbindt.

			ja	nee	opmerking
• woordenschat	Passieve woordenschat	.....woorden			
	Actieve woordenschat	.....woorden			
• woordvorming	werkwoordvervoegingen	<i>loop, loopt, liep, gelopen</i>			
	Verkleinwoordjes	<i>tje, pje, kje, je</i>			
	meervoudsvormen	<i>+s/+en/</i>			
	voltooid deelwoord	<i>gelezen, gedeeld</i>			
	Juist gebruik van lidwoorden	<i>de, het, een</i>			
	aanwijzend voornaamwoord	<i>die, dat, deze, dit, hier, daar</i>			
	persoonlijk voornaamwoord	<i>Hij, zij, jullie, ik, wij</i>			
	bezittelijk voornaamwoord	<i>Hem, haar, mijn, hen, hun, ons</i>			
	tel-er, plaats-er, spring-er	<i>Ik heb er 3, ik ben er, ik zet de vaas erop</i>			
	• zinsvorming	enkelvoudige zinnen	<i>Meer dan 6 woorden</i>		
Samengestelde zinnen met verbindingswoorden		<i>Zoals-maar-want-omdat en tijdsvolgorde later-toen-daarna.</i>			
vragende zin					
juiste woordvolgorde					
• uitspraak	non verbaal ondersteunen	<i>Mimiek en pantomime</i>			
	spreekt klanken goed uit	<i>Bijvoorbeeld: eu, ui, a, aa, w, s, r, k, g enz.</i>			
	spreekt klankcombinaties en lange woorden goed uit	<i>Bijvoorbeeld: sp, schr, str, ng, rst enz. lange woorden bijvoorbeeld: democratie, wesp, jongen enz.</i>			
• verhaal vertellen	Verwoorden van kennis en ervaringen	<i>Chronologisch, begrijpelijk, goed verstaanbaar, meerdere bij elkaar horende zinnen</i>			
	Vloeiend spreken	<i>Spreken zonder haperingen, herhalingen, Stotteren enz.</i>			

Toelichting bij de kijkwijzer

1. Gebruik van de kijkwijzer

2. Achtergrondinformatie

1. Gebruik van de kijkwijzer

De kijkwijzer is bedoeld voor leerkrachten om op een gerichte manier te kijken naar het mondelinge actieve taalgebruik van leerlingen. Daarbij dient men de leeftijd van de leerling in ogenschouw te nemen. (zie achtergrondinformatie)

Het resultaat van de observatie kan zijn:

- Extra aanbod en oefening in de klas. Bij onvoldoende resultaat verwijzen naar een logopedist voor onderzoek en eventuele behandeling.
- Bij ernstige zorgen meteen doorverwijzen naar een logopedist voor onderzoek en eventuele behandeling.

De actieve en passieve woordenschat kan vastgesteld worden door het afnemen van de PPVT-NL EVT-3nl. Deze meet receptieve woordenschat en expressieve woordenschat en woordvinding bij kinderen en jongeren van 2;0 – 18;11 jaar

Als de woordenschat van een leerling niet passend is bij de leeftijd van de leerling, is het niet mogelijk hiervoor een leerling aan te melden voor logopedie.

Dat vraagt het volgende van de leerkracht, de leerling en de ouders:

- Een versterkt taalaanbod in de klas.
Op deze site vind je een aantal mogelijkheden om daaraan te werken.
- De ouders adviseren veel gesprekken te voeren met hun kind (bij kinderen met een anderstalige achtergrond mag dat ook in de moedertaal), veel voorlezen, eigen handelingen verwoorden (bv samen het eten voorbereiden en koken, boodschappenlijstje maken enz.), het kind bij een club aanmelden (sport, dans, muziek, knutselen enz.), uitstapjes maken enz.
- Aanmelden bij de bibliotheek (gratis), kind stimuleren thuis dagelijks te lezen.

2. Achtergrondinformatie

Kind en Taal

De taalvaardigheid van kinderen groeit enorm tijdens de normale ontwikkeling. En dat in maar vijf jaar. Het begint met de non-verbale communicatie, een boodschap overbrengen door middel van klanken, bewegingen, blikrichting, mimiek en gebaren. Non-verbale communicatie ontwikkelt zich tot verbale communicatie of gesproken taal. Taal is de meest complexe vaardigheid die mensen bezitten!

Op de leeftijd van drie jaar is 50% tot 70% van wat het kind zegt verstaanbaar voor anderen, op de leeftijd van vier jaar is dat 75% tot 90%. Vanaf de leeftijd van vijf à zes jaar is er sprake van verfijning van het taalgebruik (met name de grammatica) en verdere uitbreiding van de woordenschat.

1 jaar

- Veel en gevarieerd brabbelen.
- De klanken zijn afhankelijk van de voorkeur voor het bewegen van de lippen, tong of het gehemelte.
- Brabbelen wordt steeds meer een manier om contact te maken.

1,5 jaar

- Het kind kent ten minste 5 woordjes, bijvoorbeeld 'mama', 'papa' of 'eten'.
- De woordopbouw is nog onvolledig ('taat' voor 'paard', 'papu' voor 'paraplu').
- De verschillende klanken kunnen nog 'neuzig' zijn.

2 jaar

- Het kind spreekt in zinnen van twee woordjes ('koek hebben', 'poes ook').
- De woordopbouw is vaak onvolledig ('toe' voor 'stoel', 'bopam' voor 'boterham').
- Verschillende klanken kunnen nog 'neuzig' zijn.
- Hiernaast gebruikt het kind 'brabbels' en éénwoorduitingen.

3 jaar

- Het kind spreekt in zinnestjes van drie tot vijf woorden.
- Deze zinnestjes hebben nog weinig grammaticale structuur. De opbouw van de zinnestjes wijkt nog sterk af van die van volwassenen ('Ik bent vallen niet').
- Opvallende nasaliteit is nu meestal verdwenen. De 'neuzige' klanken komen nu meestal niet meer voor.
- 50% tot 70% van wat het kind op deze leeftijd zegt is verstaanbaar voor anderen.

4 jaar

- Het kind spreekt in enkelvoudige zinnestjes.
- De zinsbouw is al beter maar er zijn vaak nog problemen met het meervoud en de vervoegingen van het werkwoord ('Ik loopte buiten in de tuin').
- 75% tot 90% van wat het kind zegt is voor anderen verstaanbaar. Bij 'verstaanbaarheid' moet u vooral denken aan het helder en duidelijk uitspreken van woorden.

5 jaar

- Het kind gebruikt nu goed gevormde, ook samengestelde zinnen.
- De zinslengte en woordvolgorde gaan steeds meer lijken op de taal van volwassenen, maar het taalgebruik is vaak nog concreet.
- Meer dan 90% van wat het kind zegt, is verstaanbaar.

<https://www.kijkopontwikkeling.nl/kleuter-schoolkind/groei-en-ontwikkeling/spraak-en-taalontwikkeling/>

Boekentips ontwikkeling kinderen:

1. *Taalontwikkeling van het kind, A. Schaerlaekens*
2. *Liefde voor letters en lezen, H. van den Berg*
3. *Al pratend wijs!, E. Bogers*
4. *Taalontwikkeling en taalstimulering kinderen, S. Goorhuis-Brouwer*
5. *Leren praten met plezier, E. Weitzman*
6. *Praten doe je met zijn tweeën, E. Weitzman*
7. *Meer dan woorden, F. Sussman*
8. *Taaldagnostiek bij kinderen, J. de Waal-Bogers*
9. *Taalontwikkelingsstoornissen bij het jonge kind, B. Sanders*
10. *Leren lezen doe je met je lijf, M. van Vuure*